

טור מדד השלום פברואר 2016

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

מדד השלום התמקד החודש בשני מישורים: במישור הפנימי בחנו נושאים שונים הנוגעים לגל הטרור הנמשך. במישור החיצוני עסקנו במערכת הבחירות לנשיאות בארה"ב והשלכותיה על ישראל.

הרוב חושש לבטחוננו האישי - רוב (66%) בציבור היהודי מאוד או די חוששים היום שהם או מישו מהאנשים החשובים להם ייפגע בגל הטרור הנוכחי. מדובר אפוא בירידה קלה בהשוואה ל-70% שענו כך בדצמבר 2015. עם זאת, עדיין מדובר ברמה גבוהה יותר של חשש מאשר בתחילת גל הטרור: באוקטובר עמד שיעור החוששים על 57%. בציבור הערבי החשש מטרור כיום גבוה מאשר בציבור היהודי: 73% אמרו שהם די או מאוד חוששים מהיפגעות, כאשר איננו יכולים לדעת במקרה זה האם החשש הגבוה הוא מפני היפגעות מטרור פלסטיני או מתגובות של המון יהודי זועם.

החשש הגבוה מהיפגעות בפעולת טרור יכול אולי להסביר את עמדות הציבור היהודי ביחס לפעולות שנוקטת ישראל במאבק נגד הטרור.

נתניהו קשוח רק בדיבורים? לשאלה "האם אתה מסכים או לא מסכים לדבריו של שר החוץ לשעבר ליברמן כי בניגוד לדיבורים הקשוחים של נתניהו, למעשה מדיניותו כלפי הפלסטינים אינה מספיק קשוחה ולכן גל הטרור הנוכחי ממשיך בעוצמה רבה?" ענה בחיוב רוב בקרב היהודים (56%). התמיכה בביקורת של ליברמן רבה בעיקר בקרב מצביעי שס (93%) ובקרב מצביעי מפלגתו של ליברמן, ישראל ביתנו (92%). תמיכה חזקה בדבריו יש גם בקרב מצביעי הבית היהודי (73%). בקרב מצביעי הליכוד 61% תומכים בה, ואילו בקרב מצביעי המחנה הציוני ומרצ רק מיעוט (בהתאמה 37%-ו-16%). בקרב הערבים אזרחי ישראל יש רוב ברור (69%) נגד הביקורת הזו של ליברמן.

שכול יהודי ושכול פלסטיני - עמדותיו של הציבור היהודי נחרצות מאוד גם כשמדובר באמירתו של מפכ"ל המשטרה אלשיך כי האבל של המשפחות הפלסטיניות על ההרוגים בגל הטרור הנוכחי אינו בר השוואה עם האבל של המשפחות הישראליות שאיבדו את יקיריהן מפני ש"הפלסטינים מקדשים את המוות ואילו אנחנו מקדשים את החיים": רוב מכריע (77%) מסכים מאוד או די מסכים עם דבר אלשיך. פילוח של העמדות בשאלה זו לפי ההצבעה לכנסת בבחירות האחרונות מצביע על רוב בקרב של תומכים בקרב מצביעי כל המפלגות, למעט מרצ שם רק 21% תמכו בדברי המפכ"ל (אפילו בקרב מצביעי המחנה הציוני היה רוב, אם כי קטן - 52%, שצידד בדברים).

כוחו של איפוק - הרבה פחות תמיכה מצאנו בציבור היהודי בעמדה שהביע לאחרונה הרמטכ"ל אייזנקוט כי יש לנהוג באיפוק בשימוש בכוח הצבאי בטיפול בגל הטרור הנוכחי כשאמר שלא היה רוצה "שחייל ירוקן מחסנית על נערה בת 13 עם מספריים": 50% בציבור היהודי אינם מסכימים לעמדה זו ואילו 47.5% תומכים בה. ברוח דומה 49% דוחים את המלצתם של קצינים בכירים בצה"ל, כולל ראש אמ"ן הרצי הלוי, שישראל תעשה הקלות כלכליות ברצועת עזה ותקל על חיי

הפלסטינים בגדה המערבית/יהודה ושומרון כדי שלפסטינים יהיה מה להפסיד, בהנחה שאם תהיה להם תקווה, יש סיכוי שגל הפיגועים הנוכחי יירגע (46% תומכים בהמלצה). פילוח של התמיכה וההתנגדות בציבור היהודי לאיפוק שהציע הרמטכ"ל לפי הצבעה לכנסת בבחירות האחרונות מראה כי התמיכה הנמוכה ביותר בעמדת איזנקוט נמצאה בקרב מצביעי הבית היהודי (19%) ומצביעי ישראל ביתנו (23%). כצפוי, התמיכה הגבוהה ביותר נמצאה בקרב מצביעי מרצ (89.5%) והמחנה הציוני (70.5%). תמונה זהה התקבלה בנוגע למידות התמיכה לפי הצבעה בהצעה להקל על חיי הפלסטינים כדי להרגיע את גל הטרור.

מוסריותו של צה"ל - בציבור היהודי קיים קונצנזוס עמוק (כ-90%) כי הדרכים שבהן צה"ל פועל כיום כדי להפסיק את גל הטרור הן מאוד או די מוסריות. שיעור התמיכה הנמוך ביותר בטענה זו (אם כי עדיין מדובר ברוב – 63%), נמצא בקרב מצביעי מרצ. נראה אפוא שהאמירה החוזרת ונשנית של המנהיגות המדינית והצבאית לדורותיה כי "צה"ל הוא הצבא המוסרי בעולם" השתרשה בקרב כל חלק הציבור היהודי בישראל. לעומת זאת, בקרב הציבור הערבי יש קונצנזוס חזק כמעט באותה מידה (83%) בכיוון ההפוך, כלומר שהאמצעים שבהם משתמש צה"ל כדי להיאבק בטרור אינם מוסריים.

הביקורת הבינלאומית על ישראל – בציבור היהודי יש גם תמימות דעים (90%) שהביקורת בעולם על התנהלותה של ישראל כיום במסגרת מאבקה בטרור היא בכלל לא או לא כל כך מוצדקת. שוב, גם בקרב מצביעי מרצ, ששיעור התמיכה שלהם בהערכה זו הוא הנמוך ביותר, עדיין יש רוב (53%) הסבורים שהביקורת הבינלאומית אינה במקום.

ירושלים כבר מחולקת - חזרנו הפעם על שאלה ששאלנו בשנת 1999: "האם אתה מסכים או לא מסכים לדעה כי למעשה ירושלים כבר מחולקת לשתי ערים: העיר המזרחית והעיר המערבית?" בעוד שבמדידה לפני עשור ומחצה שיעור מי שסברו שהעיר אינה מחולקת עלה על שיעורם מי שחשבו ההיפך (49% לעומת 44%) כיום רוב ברור (61%) בציבור היהודי חושבים כי ירושלים אינה מחוברת לה יחדיו כפי שמטיפים לו מנהיגיו, אלא בפועל מחולקת לעיר המערבית ולעיר המזרחית. השיעורים הגבוהים ביותר של הסבורים שהעיר מחולקת נמצאו בקרב מצביעי המחנה הציוני (88.5%) ומרצ (85%) והשיעור הנמוך ביותר בקרב מצביעי שס (13%). מצביעי הליכוד חצויים בשאלה זו (49% לכל עמדה). הוא הדין בערבים אזרחי ישראל: 47% סבורים שהיא מחולקת לעומת 43% הסבורים שהיא אינה מחולקת.

אפליית העיר המזרחית כגורם למעורבות התושבים בטרור? שאלנו: "יש הטוענים כי המספר הגדול של ערבים מירושלים המזרחית שמעורבים בפיגועי טרור קשור בכך שמדינת ישראל ועיריית ירושלים מפלות לרעה את ירושלים המזרחית בהשוואה לירושלים המערבית, למשל בתחומי בריאות, חינוך ושירותים אחרים. לדעתך, האם יש או אין קשר בין יחס השלטונות לירושלים המזרחית לבין מעורבותם הגבוהה של התושבים משם בפיגועים נגד יהודים?" רוב בציבור היהודי (57%) אינם רואים קשר בין האפלייה לבין המעורבות בטרור אלא כנראה סבורים שהמעורבות של ערביי מזרח ירושלים בפיגועים נובעת ממניעים לאומיים או אחרים. פילוח של התשובות לשאלה זו לפי הצבעה לכנסת בבחירות האחרונות העלה כי רק בקרב מצביעי מרצ ומצביעי המחנה הציוני יש רוב למקשרים בין האפלייה דן לבין המעורבות בטרור של תושבי

מזרח ירושלים (בהתאמה 89.5% ו-68%). בקרב הערבים אזרחי ישראל רוב (52%) קשר בין שני הדברים (24% שוללים קשר כזה ושיעור זהה סרבו לענות או שאינם יודעים).

מכאן עברנו לבחון על קצה המזלג את דעתם של אזרחי ישראל לגבי הבחירות לנשיאות ארה"ב. יש לציין כי, מטבע הדברים, בשאלות בנושא זה שיעור ה"לא יודעים" גבוהים יחסית.

קלינטון או סנדרס - מבין שני המועמדים הדמוקרטים השיעור הגבוה ביותר בציבור היהודי (40.5%) סבורים שמבחינתה של ישראל הילרי קלינטון היא המועמדת הדמוקרטית המועדפת. רק 16.5% מעדיפים את המועמד הדמוקרטי (היהודי) סנדרס (6% חושבים ששניהם עדיפים באותה מידה, 10% סבורים שאף אחד מהם אינו עדיף, ו-27% אינם יודעים). פילוח לפי הצבעה לכנסת העלה כי ההערכה שקלינטון טובה יותר לישראל היא השכיחה ביותר בקרב מצביעי יש עתיד והמחנה הציוני (60% בשני המקרים).

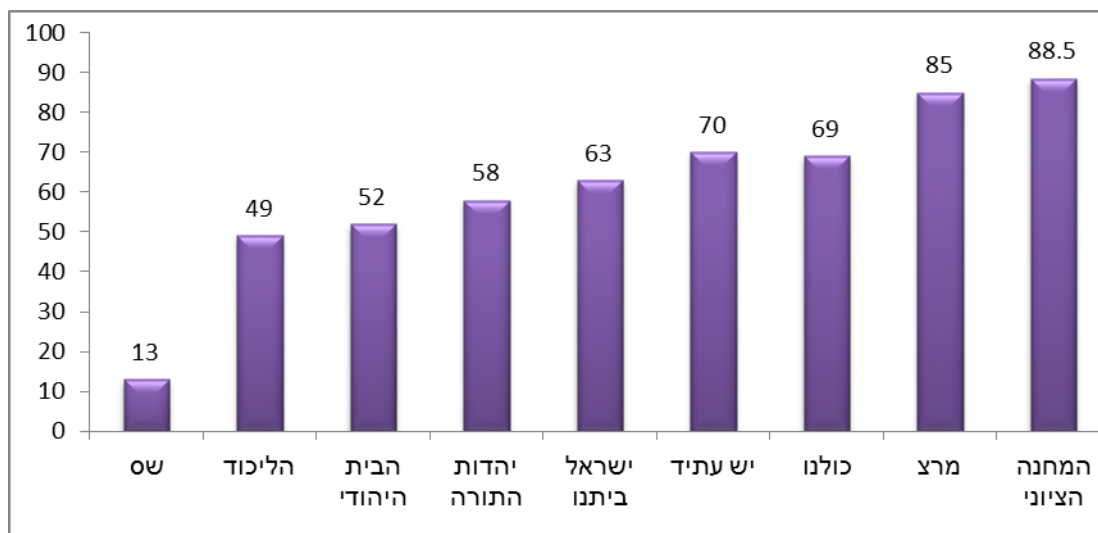
השאלה שהוצגה בערבית למרואיינים הערבים הייתה מנוסחת קצת אחרת – מי מהשניים הוא יותר פרו-ישראלי? הדעה השכיחה הייתה ששניהם הם פרו-ישראלים במידה דומה (35%) ומיד לאחריה הדעה שקלינטון היא יותר פרו-ישראלית מסנדרס (31%). רק 2% סברו שסנדרס יותר ידידותי לישראל והשאר העריכו כי שניהם לא ידידותיים לישראל או שלא היתה להם דעה בנדון.

טראמפ ידידותי לישראל? אשר למועמדים הרפובליקנים, כיוון שהמועמד המוביל כיום הוא דונלד טראמפ, שאלנו רק על עמדתו הוא כלפי ישראל. רוב (61%) בציבור היהודי מעריכים שעמדתו מאוד או די ידידותית, 14% שהיא כלל לא או לא כל כך ידידותית וכרבע אינם יודעים. בציבור הערבי שיעור הלא יודעים (44%) היה גבוה מכדי להתייחס לשאלה זו.

נשיא דמוקרטי או רפובליקני? שיעור גבוה יותר בציבור היהודי (34%) חושב שנשיא רפובליקני יהיה טוב יותר לישראל לעומת 28% החושבים כך לגבי נשיא דמוקרטי. 13% סבורים שמבחינת טובתה של ישראל אין הבדל נשיא מאיזו מפלגה ייבחר וכרבע אינם יודעים. שוב שינינו מעט את הנוסח שהוצג בערבית למרואיינים ערבים ושאלנו נשיא מאיזו מפלגה יהיה להערכתם יותר פרו-ישראלי. כאן ההערכה הפוכה מאשר בציבור היהודי: השיעור הגבוה יותר (37%) העריכו כי נשיא דמוקרטי יהיה יותר פרו-ישראלי. 30% חשבו שאין הבדל, ואילו 23% בלבד סברו שנשיא רפובליקני יהיה יותר פרו-ישראלי.

מדד כללי - 45.8 (מדגם יהודים - 40.9)

תרשים החודש: האם אתה מסכים או לא מסכים לדעה כי למעשה ירושלים כבר מחולקת לשתי ערים: העיר המזרחית והעיר המערבית? (% יהודים "כבר מחולקת", לפי הצבעה לכנסת)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ומרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות של המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 28 בפברואר- 1 במרץ 2016, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. ניתוחים סטטיסטיים: גב' יסמין

אלקלעי. <http://www.peaceindex.org>